

EMPORIUM

PUBLICACIÓ QUINZENAL

Surt els dies 15 i 30 de cada mes

Número 8

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

Botet y Bladó

GRAN SURTIDO
— en —
generos de punto

38 - CALLE BOQUERIA - 38

MANTAS DE VIAJE
PAÑOLERÍA
en seda é fillo

BARCELONA.

NOVEDADES PARA CABALLERO Y SEÑORA

Los remedios homeopáticos que el
Dr. FUREST emplea para tratar á
los enfermos TIFÓDICOS, son:

SOLUBILIS
RHUS-TOXICOLENDRUM
BRIONIA-ALBA
y BELLADONA

CLINICA FUREST Teléfono -207- GERONA

Francesc Marull. - Palamós

Representacions i Comissions

Agent de Segurs
Contra - Incendis,
Marítims
i de Vida

Suscripcions a periodics
i Comers de llibres

Venda d' objectes
pera la fotografia

Admissió de encàrrecs
de treballs d' imprenta
i d' encuadernació

TEODOR NICOLAU

PLATEJADOR i DAURADOR

Se restauran objectes de metall per deteriorats qu' estiguin, com son aparatos de gas i ob-
jectes de luxo daurats, platejats ó bronzajats.

Reparacions o soldadures de metall i plata.

Especialitat en platejar cuberts. (SE GARANTEIX SA LLARGA DURACIÓ).

Se restauran objectes d' iglesia.

Se daura i plateja al foc i al Galbano-plastic.

SE GARANTEIX LA CONSERVACIÓ dels banys donats en els aparatos de llum dels
cafés i casas particulars.

Pera els encàrrecs dirigir-se al carrer de les Botines, 6, Pala-
frugell, casa J. NICOLAU, encuadernador.

(Vol anar-sen. Una pedra llençada de dalt baixa la costa i passa tot a la vora d'ell).

BRAND (se gira cridant)

Ep qui es que tira pedres?

GERD

Ha cridat. He tocat just. (torra a tirar pedres)

BRAND

Ep, criatural! Deixa aquest mal joc.

GERD

Se balanceja sempre sobre aquesta branca esqueixada. No hi ha faissó d' assolir-la. (Recomença tot cridant) Ja torna. Quin aire fà més dolent! Socors! Hul! M' enfonzarà ses girapes al cos.

BRAND

Per l' amor de Deu...!

GERD

Pistzi! Qui ets tu? Cuidadol! No t remenis!

Guaita com s' escapa.

BRAND

De que parles?

GERD

No has vist el voltor?

BRAND

No.

GERD

Aquest ocellàs, que te l' aire tant dolent, am sa cresta aplastada fins al bec, sos ulls voltats de grog i de vermell!

BRAND

A on vas?

GERD

A la iglesia.

BRAND

En aquest cas, podrém fer el caní plegats.

GERD

Plegats? No, per cert: jo men vaig cap allà, vers el cim.

BRAND (indicant la vall)

Com? es allà, la iglesia.

GERD (mirant-lo amb un somriure astut, senyalant la vall amb el dit.

Aquella iglesia?

BRAND

Si: vina am mi!

GERD

No, es massa lletja.

BRAND

Lletja? I perquè.

GERD

Perquè es massa petita.

l'ànima. Es son parentesc que li pesa, la cadena que la junyeix a una altra ànima sens mai parar decantada a terra. Tot lo gran que somniava s' enfosqueix i s tapa. Coratge i força m' abandonen. Ma valentia, mon esperit s' afebeixen i s' afluixen. Al lllindar d' aquest país qu' es el meu, me miro jo mateix com un estrany i m veig agarrotat, abaixat, sense defença. La despertada de Samsó en els braços de la cortesana. (Guaita de non) Quina agitació? Que passa? Sortint de casa llur, homes i dones acudeixen de per tot arreu. Els replecs del terror els tapen. En llarga fila reappareixen a les altures. Tots afluixen vers la iglesia. (s' aixeca d' un salt) Ah! jo vos conec a fons, ànimes fluixes, esperits inerts! A tots els vostres pare-nostres hi manca aquell bagament d' ales de la voluntat, aquell fremitament ansiós qu' aixeca els cántics fins al cel. Solzament vos vé quan demaneu el vostre pá de cada dia. Alló es el vostre santisenya i el vostre crit de guerra. Deslligada del conjunt, aquesta pregaria s'ha incrustada en vostre cor. Es el sol rest de vostra fé que s' ha escapat del naufragi. Ane.n-sen! Un s'hi afoga aquí. Un baf de sepulcre s' aixeca de aquest vallet. En va s'hi desplegará una bandera, cap ratxa fresca i lliure la farà flotar

tanya, sobre un pla enlairat, altres altures i pics migs nevats se perden dins la broma)

BRAND

(apareix al dalt de la costa, baixa el corriol, s'atura a mig camí damunt una petita plataforma rocosa qu'aploma l'escarpament i mira a baix)

Sí, ja se aon só. Cada teulat de la ribera, cada plec del terrer, el turó esqueixat, sa corona de bedolls, la vella iglesia bruna, el ram d'albes a la vora del riu, cada cosa es allà com en ma infantesa. Prò tot me sembla més petit, més vellot. I la montanya projecta son sostre nevós més lluny qu'avans. Retalla encara un xic de cel a la vall. La aploma, l'ame-naça, l'enfosqueix, l'empresona, li roba el sol cada dia més. (S'asseu i mira al lluny) El fiord! Avans, era tan ubac, tan estret? Allà baix plou. Un *yacht* esten ses veles al vent. Més al sud a l'ombra d'aquest roc com una enclusa, hi há una barraca, un pont, un tanca pintat de roig. Es el pas i el clos de la viuda, la resiliencia de ma infantesa. Quin aixàm de records desvetlla en mi aquesta vista! Sobre aquesta riba pedregosa mon ànima de nen fou abandonada. Una angoixa m'estreny

BRAND

A on n'has vista una de més gran?

GERD

Una de mes gran? Ja la se jo. Adeu! (indica la cima)

BRAND

Es aquell el camí de la teva iglesia? Ell sols porta a la cresta selvatge.

GERD

Vina am mi: jo t'ensenyaré una iglesia de neu i de glaç.

BRAND

D'neu i de glaç? Ah sí! Jamen recordo. En ma infantesa jo sentia parlar d'una rubinada amagada entre aquestes dugues cimes. Allà hi ha aquella *iglesia de glaç* sobre quina corren tantes de llegendes. Una bassa congelada li serveix de fonament i d'enrajolat; al dessorbre de les parets una aglomeració de neu endurida s'estén i forma un plafó.

GERD

Si, creuen qu' es una rubinada i un pilot de neu, i es una veritable iglesia.

BRAND

No hi entris mai! Més d' una vegada, una senzilla ventada, un crit, una detonació han fet desplomar-se el nevat.

GERD (sense escoltar-lo)

Vina doncs a veure la remada de rens morta per la allau. Els han trobat aquesta primavera, quan s' han fos les neus.

BRAND

No hi vagis allà, qu' es perillós!

GERD (senyalant la vall)

No hi vagis allà qu' es massa lleig!

BRAND

Que la pau del senyor siga am tu!

tot al lluny. Veus aquesta fosca fumareda que s' enlaira tot a vora de la costa, aquest punt negre qu' acaba de doblar el cap? Es el barco, Agnès, es el nostre barco. Un moment i entrarà dintre el fiord. Demà, el deixarà pera reprendre el mar, i tu seràs a bordo am mí! Més vet-aquí la boira que baixa, grisa i pesanta. Has vist Agnès ara tot just com el cel i el mar se confonien.

AGNÈS

(qui sembla fora, respon amb aire distret)

Sí. Pró has vist Einar....?

EINAR

Qué?

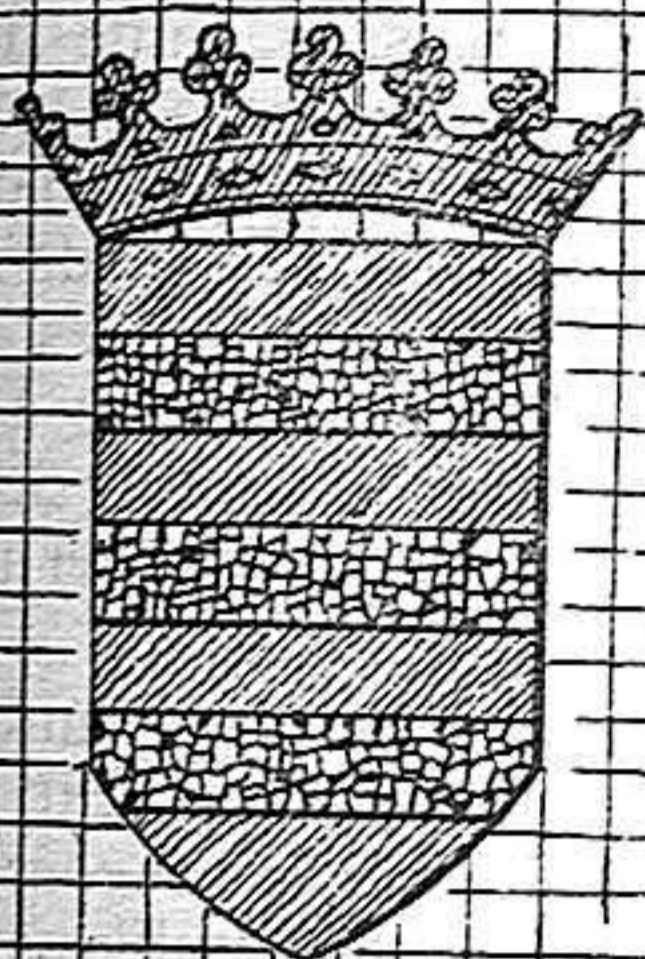
AGNÈS

(sense mirar-lo, contenint la veu com en una iglesia)

Com s' engrandia parlant!

(Comença a baixar la costa, Einar la segueix)
(El camí passa al llarg d' un mur de roquers. A dreta, un escarpament selvatge. Darrera la muntanya)

Palafrugell 15 Novembre de 1905

EMPORORIUM

PUBLICACIÓ QUINZENAL

SUMARI: *Societat i Estat*, per J. Vallés i Pujals.—*Fugint de la vila morta*, per Narcís Serradell.—*Pluja menuda*, per Maria G. Bassa i Rocas.—*Nocturn*, per Concepció Gallart.—*Full esqueixat*, per L. Escardot.—*Empordanesa*, per P. Colomer i Fors.—*La ignominia del Progrés*, per Amarant Gallart.—*A ma vila*, per Ramón Masifern.—*Penediment*, per Joan Linares Delhom.—*Tres poemes en prosa*, per Stuart Merrill.—*Folletí Brand*, per Enric Ibsen, plec VI de la traducció Catalana.

SOCIETAT I ESTAT

«La distancia es el secret de la major part de les coses que ns enlluernen» ha dit un autor castellà, en Selgas, i aquesta observació profundíssima té perfecta aplicació al cas de que aném a tractar.

Estém acostumats a sentir parlar d' Anglaterra, d' Alemanya, de França, com si s parlés de països els més propers i avençats qu' han existit en el mon i no obstant si un viatja per ells i, sobre tot, si s' entreté a estudiar ses institucions i son modo de ser, si fulleja ses estadístiques i s' interessa pera conèixer com tenen en ells resolució els problemes més importants de la vida dels pobls, veurá que molt poca diferencia hi ha entre aquells països i altres que passen per atrassats i que, a voltes, mirats baix aquest punt de vista els ultims son més envejables qu' els primers.

I aixó vé de la confusió que regna entre els dos termes qu' encapsen aquestes ratlles; aixó ve de confondre llastimosament la Societat i l' Estat. La *Societat* es el conjunt de individus agrupats en families que tenen les mateixes necessitats, que viuen dins un determinat territori i qu' están acoblats pera obtindre son major perfeccionament moral,

intelectual i material. L' *Estat* significa la organisació política i administrativa, es a dir, el conjunt de medis de governar i administrar an aquells individus. El llenguatge, les costums, les arts, les ciències, tot naix i s desenrotlla dins de la Societat i es un error gravíssim atribuir eixos béns a l' Estat. Aquest presuposa la vida social, no la crea.

Establerta aquesta distinció se comprén que una societat considerada senzillament com a tal sigui decadent i desgraciada i que en cambi sigui próspera i feliç considerada com a Estat. Si l' poder públic té molta força, si l' exercit i la marina son numerosos i potents, si les lleis son respectades, si les Caxes públiques vessen de diners, si s' exerceix influencia decisiva en els assumptos internacionals, no hi ha cap dubte de que l' Estat es floreixent i poderós, pero aixó res vol dir respecte a la societat, que pot molt bé esser infeliç i atrassada.

Agafém la historia antiga i ls tres noms Grecia, Cartago i Roma se troven escrits am lletres d'or, son poderiu fou inmens, foren Estats colossals, árbitres de tot el mon. Ficsemos en Roma, el més gran, el més fort, am quin poder no s'hi poden comparar els qu' actualment tenen Anglaterra, Alemanya, etc. puig Roma arribá a esser única en el mon i aques-

tes potencies, a pesar de son inmens poderiu, tenen de contemplar com a son costat se n'hi alcen de tan poderoses com elles. L'Estat romá fou el més gran i prosper del mon i en cambi la societat romana fou desgraciadíssima; la inmensa majoria dels homes gemint baix la esclavitut i considerats com a coses, els oficis mecanics declarats com a vils i el títol de ciudadá otorgat sols al que se dedica als negocis publicis. Afegeixi-s a tot aixó la relaxació de costums pintada per tots els autors que d'aquell poble s'han ocupat i de la qual n'ha fet modernament una creació l'inmortal autor del *¿Quo vadis?* i s'adquirirá el convenciment de que tot aquell poderiu, tota aquella força, totes aquelles riqueses eren sols perquè una petita part de la societat fruís dels plaers de la vida i en cambi la gran majoria patís en la esclavitut o en la mes gran miseria.

Peró parlem de les actual potencies, parlem d'Anglaterra, de França, d'aquestos colossos de la política, que disposen de la sort dels pobles petits i que son envejats per molts de nosaltres. «¡Volem europeisar-nos!» sentím dir molt sovint «¡volem ser com França, com Anglaterra!» i els qu' aixó exclamen es segur que no s'han entretingut mai a considerar la situació de la societat, del poble, d'aquestos paissos.

Pera no allargar massa aquest article, avui ens contentarém am parlar d'Anglaterra.

¡Anglaterra! ¡La potent Albión! ¡la senyora dels mars, la temuda per tots els pobles, la qu' extén son nom de Nort a Sud, d'Orient a Occident! ¡la que envía ses naus a llunyes regions i l'hi tornen carregades de tresors! ¡la que sols té de pronunciar la paraula *vull* pera que tot lo que vol se faci!... ¡Que n'es de inmens son poder! ¡que temudes son ses esquadres! pero també ¡que n'es desgraciada sa societat! ¡que trista qu'es la situació de ses classes pobres! ¿De qué serveix tant progrés, de que serveix tant poder si dins d'Anglaterra, més que dins de cap altre país, augmenta i d'un modo considerable el nombre dels pobres, i aquestos no poden viure, morint de fam dins del mateix Londres? ¿De que ha servit empobrir crudelment a les provincies si aixó sols havia de ser pera fundar un poderiu que no ha de redundar en bé dels ciutadans? ¿per que agavellar tantes riqueses si sols han vingut a augmentar els plaers d'uns quants que viuen en sumtuosos palaus vevent-se la suor del poble? Hi ha pau, pero es la pau dels sepulcres; hi ha goig, pero es sols el goig d'uns quants; les arts i les ciencias están adelantades, pero postrades als peus del poderós en lloc de servir pera l millorament moral i ma-

terial del poble. Anglaterra am tot son poder no pot viure, té de contemplar am dolor aquest mal que cada dia augmenta i, a semblança dels antincs pobles barbres, té de tirar-se sobre d'altres paissos, té de dedicar-se a la colonisació en gran escala treient-se de sobre l'eccés de població que no pot viure i l'eccés de producció que surt de ses fábriques. I inmenses colles d'anglesos tenen d'abandonar son país i traslladar-se a les llunyanes colonies en busca d'un troç de pá que sa patria, el poble més poderós del mon, no ha pogut donar-los-hi.

¿De que ve aquesta diferencia entre la Societat i l'Estat? Vé del predomini d'una falsa teoria de Dret polític, vé de considerar a l'Estat com a fi de si mateix. El paganisme inventá aquesta teoria, Plató fou un dels que am més extensió la desanrotllá, i Hegel la resuscita en els temps moderns.

Peró l'Estat no té un fi propi, independent del fi dels individus que l formen, sinó que no té altre objecte, altra raó de ser, que contribuir al fi dels ciutadans. No son els Estats els que fan als homes, sinó que ls homes fan els Estats i per lo tant no es l'Estat fi, sinó medi pera la felicitat dels ciutadans. ¡Que sen treu de l'esplendor de l'Estat, si ls individus que l componen son desgraciats i miserables!

Els moderns pobles s'han enamorat d'aquella falsa teoria i han sacrificat a la societat, qu' es el conjunt d'individuos, en ares de l'Estat, d'aquesta entitat ideal i fictícia. I per aixó avui se dicten les lleis i tots els individus tenen d'acomodar-se a elles, en lloc d'esser, com deuria, les lleis les que s'acomodessin al modo de ser dels individus; i per aixó se castiguen molt més els atacs a les institucions, a les autoritats o als cossos armats, que no ls atacs a la moralitat, puig en el primer se perjudica a l'Estat i en el segon a la Societat; i per aixó se gasten fabuloses quantitats en el sosteniment d'ecsercits i esquadres, en lloc de gastar-les pera l foment de la ensenyança (1) i protecció de les arts i les industries, puig lo primer contribueix a l'esplendor de l'Estat i lo segon al de la Societat.

«Els poders polítics, si han d'esser dignes d'aquest nom, han d'esser la expressió dels poders socials» ha dit en Balmes. Per arribar an aixó es indispensable el regoneixement del

(1). I noti-s que no diem *sosteniment de la ensenyança*, puig no es l'Estat qui deu donar-la, sinó qu' es una funció social. Si l'Estat no es qui deu donar la ensenyança, mol menys pot monopolisar-la com avui fá.

dret que tenen de viure lliures totes les Nacionalitats.

Mentres subsisteixin eixos Estats abigarats, mentres se pretengui junyir a pobles enterament diferents al jou d'unes mateixes lleis, mentres se vulgui continuar posseint com a esclaus a tants i tants pobles qu' avui tenen negat el regoneixement de sa personalitat, serà necessari enrobustir a l' Estat a expenses de la Societat, i serà indispensable donar a aquell la organització militar qu' avui tenen totes les potencies, organització militar que forçosament ha d' acabar amb elles.

J. VALLÉS I PUJALS

Fugint de la vila morta

ELS PÀRIES

—Les onze... Elles també fugen les hores boi acabades de neixer, empeses pel ventijol de la nit... Com dinden, com s' allunyen... com moren!...

Quina quietut ara, quina pau, quina dolça beatitud! Sembla que tot s' inmovilisi al lliberar-se de la noció pertorbadora del temps; el bosc, tota la montanya recobra son misteri, l' eternitat l' envolcalla en més ferventa abraçada després del pas furtiu de l' hora... Tot reposa, tot dorm... Tot dorm? Tot viu... tot, menys la vila morta ajassada allà baix sobre son llit de velluts fosforescents. La lluna blanqueja aquelles parets i aquells taulats sota els quals vegeten essers buids i malaltigos, donant al miserable remat lluentors de cementiri. Pobre lluna... si no fossis tú, les peres eléctriques que aci i allà esquitxen de llum la vila, donarien al conjunt de sepultures un cert caient de vida; més tú am ta claror fatídica les apiladones i les petriques, llevant-lis d'entre mig el misteri de la distància...

I no obstant qu' ets hermosa, lluna, i radiant en aquests paratjes solitaris, poblant el bosc d'ombres i miratjes que corprenen i fins espanten! Oh! misteri inefable, oh! silenci fecond!

Eh?... fressa?... remor de fullaca?... qué?... qui? un trepig... un bleix... un...

Bona nit!

—I bon'hora...

—Aont aneu? ..

—Qui sou?...

—Soc el noi d'en Vicens de les Lloses.

—Ah!... ets en Jordi?... I que vens a fer, desgraciat, tant tart, en aquests llocs solitaris?

—Qui sou vos?

—No m coneixes?... Soc en Victor de can Jofra

—Ah!... ja m' ho semblava... I tu que vens a buscar-hi en aquestes hores, al bell cim del Puig Negre?

—Lo que no trovo en la vila...

—Que t' hi manca?

—La vida...

—La vida?

—Si, la vida de l' ànima... els goigs de l' esperit...

—Com jo, doncs...

—Tu també, Jordi, busques la vida?

—Si; pero no la trovo. La vida que jo busco no pot donar-me-la el Puig Negre...

—Qui ho sap?...

—Es en les viles, en les ciutats privilegiades aon deu residir...

—I en la nostra vila?...

—Es la vila morta.

—No hi ets feliç tampoc? que t' hi manca?

—Amor.

—Amor?... No ets casat?...

—Si, però l' matrimoni no es l' amor.

—Doncs perquè t casaves?

—Perquè diuen que l destí de l' home es el matrimoni i jo, creient-me qu' era un home vaig volguer empendre l meu destí.

—I ara has vist...

—Que no soc un home.

—Qué dius, Jordi...

—Que soc un miserable nascut en la cuneta de la vida, un captaire condemnat eternament a pidolar sense profit les afeccions que m calen per viure. Cap echo respón a mos clams d' amor! ..

—I la teva dona?

—Pobreta... es un cadavre. Mira, allà-baix, sota aquell llum; allí es ma casa, allí es sa tomba...

—Pero ella...

—Ah! prou m' estimava... més davant del misteri de mon ànima, davant de l' incompatibilitat de nostres aspiracions, son amor s' ha anat transformant convertint-se ràpidament en un compassiu despreci.

—No teniu fills, veritat?

—Oh! tenir un fill, tenir un fill... joia suprema.

—Pobre Jordi, quant te compadeixo.

—Me compadeixes?... Es estrany... mira, ets el primer que trovo. El pare m te per hoig, la dona m desprecia, els pocs companys que m queden me tracten de visionari... Un sol que m comprenia... aquell se va morir.

—En Frederic... pobre noi...

—Pobre germà!...

—Jordi, Jordi; jo també t comprenc; jo llegeixo en la teva ànima...

—Tu?... No ho puc creure... mon ànima es massa tenebrosa; un profund misteri l' envolcalla; unes verdices espesses la mantenen en la foscor...

—Creu-me, jo veig clarament pel mig de tes verdices.

—Que hi veus, doncs?

—Hi veig una ànima perversa.

—Perversa?...

—Fora de la regla.

—En qué?

—En tot... Jordi, tu no ets un home...

—Ja t' ho deia; desde que m vaig casar.

—Desde que vares neixer....

—Tot es hù; lo cert es que no soc un home.

Estigma fatal que m tanca de cop les portes de la vida; sagell inesborrable que m senyala eternament al just despreci i al just honor de l' humanitat ditxosa....

—No ho creguis, Jordi; el mal no ve de tu.

—No ve de mi?

—Com pot venir-hi si ton ànima es tota claretat i tota amor? Com pot venir-hi si en ton cervell hi nien els ideals més purs i en ton cor les passions més nobles?

—Calla, calla; perquè ho dius aixó? Qui ho sap aixó?

—Jo ho sé, jo que t comprenc... perquè t'estimo.

—Tu?

--Pobre Jordi! Quina horrible cosa fora que la amor qu' es bondat i es bellesa engendrès el crim i l' injusticia.... No, el mal no ve de tu.

--I no obstant....

--Ve d' aquesta societat despreocupada que passa indiferent per sobre ls clams d' un amor que no pot capir, aquests clams que deurien aturar-la en son pla camí de flors i fer-la ajupir sobre tants tresors ocults que pidolen la llibertat, la vida....

--Si, si... pero passa al sentir-los seguint esbojarrada els plaers permesos que la criden...

--Ah! Jordi! Ditxosos els tresors quan la societat passa....

---Ditxosos?...

---Ah! Quan s' ataleia, quan s' atura! S' ha vist res més horrible? Atreta pels sospirs dels infortunats que criden massa clarament llur pena, flairant la fortor dels amors perversos, delitant-se am l' agre-dolç de lo prohibit, la societat s' acosta cap als abims on jauen els tresors mig ofegats en el gas corromput dels prejudicis religiosos i a mida que s'acosta, la superstició li encen els ulls, inflamanlos amb els llamps de l' anatema ... I ve lo inevitable: l'explosió espantosa enfonzant els tresors en les tenebres de la mort i esquixant a l' humanitat escandalitzada am la sanc del monstruós fraticidi!...

---Ah! Víctor, aixó passa, aixó passa.... Però lo que tu consideras com a injusticia, com a crim abominable, no es al contrari el castic merescut i necessari a nostre vergonyós atentat contre les lleis ineluctables de la vida?

---Ah! Jordi!... ton gran cor i ton humilitat no te han permès endinzar-te pels viaranys incerts d' aquests paratjes escabrosos. Creu-me, Jordi, armat de ton dret indiscutible a la vida, sostreu-te als prejudicis socials i religiosos qu' en ple sigle de la llum enfosqueixen les consciències, sacudeix el

jou dels atavismes bíblics i entra resolut en el temple de la Veritat! Diga-m, diga-m; qué sents en els desvaris de ton ànima desamparada, quan voltejen a son entorn els atractius tot-poderosos de l' esperit i de la carn identificats, cridan-te am la veu de l' amor perfecte?

---Qué sento?... Ah! Es inexplicable lo que sento... me sento gran, sublim... me sento grandiosament avençar vers la bellesa i la bondat supremes, conduit per les corrents d' un fervor moral sens limit....

---I que busques en ta total aspiració en vers ton Ideal?

---Busco l' aniquilament de mi mateix, busco la dispersió en l' amor de totes les partícules de mon ànima pera fecondar una nova vida, pera sortir de la comunió suprema amb el valor concient del meu Jo redimit, armat per sempre més am l' escut del goig de viure!...

---Ho veus? ho veus?... De modo qu' en aquest anel formidable hi concorren totes les forces instintives, totes les forces primordials i en l' assadollament d'aquest anel hi busques: primer la palma del noble combat i després--i sobre tot--la força concient--moral i física--del pervenir fecond....

---Si, Víctor, l'hi busco... Ai de mi! Voldria buscar-l'hi...

---I no pots...

---I no puc... gracies a l' ambient en que s mou la societat moderna. ambient empestat pels miasmes d' una moral injusta i homicida....

---De manera que per un costat una via ample sota un cel de serenitat protectora, via perfumada per les flors de la moral eterna, via oretjada pels aires vivificadors de l' única llei, via que porta al fi veritable de tota existencia humana.... I per l' altre aquest obstacle terrible, aquesta muralla de cals i pedra... i tirania, aquest monument odiós del l' Home contre l' Home, monument opressor i corruptor, emblema de tota iniquitat i de tota mort: la moral religiosa, instalada a l' entrada de l' hermosa ruta, tapant son pas, amagant ses perspectives i--cosa abominable --senyalant am son dit d' autòcrata un caminet obscur sembrat de convencions, de miseries i d' injusticies ,...

---Si, Víctor... d' un costat la Vida, la vida fatal, indomable, ardenta i de l' altra la Mort, la mort en forma de regla, de llei: de tirania! Però qué fer, qué fer miserable grà de sorra arrambat pel vent de la fatalitat contra la paret del secular edifici?

--Qué fer? Unir-se els grans de sorra, formar de primer la pila, despres la montanya i fer sortir de son cim altiu el foc que tot ho purifica!

---Ah! Jo soc inútil pera la lluita.... La violencia continuada ha desviat la meva energia i temo que totes les forces de mon ànima s transformessin en mal.... Sols me sento capaç d' aimar... Aimar, aimar! Qué? Qui? Eros! Eros! Afany de mon esperit, figuereta eterna, foguera que sempre m cremes i

mai m'acabes de consumir! Aon trovar-te, aon assolir-te? Aon? .. Aon?...

--Pobre Jordi! Quina ànima mes hermosa i quin destí mes crudel.... Ah! si jo puguès.... Mira, Jordi, aquesta nit memorable i decisiva no podia deixar de venir; totes les forces misterioses que l'pas de nostres ànimes aixecava, totes se sumaven pera atreure-ns i ajuntar-nos... i avui ho han lograt! De lo d'avui no n pots duptar... i de lo de air, i de lo d'avans?...

--Si, de temps que la sento l'atracció potent de ton ànima, de temps que l veig el treball misteriós de les nostres simpaties...; més la trista experiència m'ha tornat desconfiat i recelós... i dubtava i temia.... Després; te veia tan lluny de mi... te veia massa alt....

--Massa alt? I qui soc, jo? qué soc? Un altre miserable....

--Molt diferent de mí ...

--Pot-ser més miserable! Jordi, per diversos curriols els dos busquem lo mateix; a tu l sentiment pur t'inspira; a mi m'guia el cervell un poc exasperat; però al terme del nostre desig hi brilla l mateix astre, astre lluminós però glacial que ns atrau i ns morfon la vida.... Mira la lluna: es la imatge del nostre anel... extática, hermosíssima, adorable; però freda....

---D'una fredor que mata....

---Fé, esperança, ideal... llum; però sense escalf, sense vida. Es l'amor abstracte, l'amor intangible....

---Es el nostre amor....

---I no obstant, Jordi, si volguessim, si fossim coratjosos.... Siguem-ho, Jordi.... La vida es curta i en nostra qualitat d'homes lliures devem fruit-la tal com ella es per nosaltres.... Odi a qui ns violenti, guerra al opressor; juntem-nos para donar la gran batalla....

---Jo no puc... la consciencia se m revela....

---Fatals atavismes te dominen, Jordi; però jo t deslliuraré! Vina als meus braços, pobre amic; jo t comprenc i jo t estimo, qué vols més? Vull compartir am tu la teva pena i mon afecte s'alimentarà d'aquesta compassió... Vina!

---Me fas por, Victor, i tremolo; pero m captivas... del misteri de la meva ansietat sento naixer un irresistible afecte....

- Doncs unim-nos, Jordi, i visquem la nostra vida, visquem-la plenament, sinó en la llum, en les tenebres, en les tenebres qu'il·luminará el foc del nostre....

---Victor!...

---I ara anem-sen... anem-sen....

---Si, si, anem-sen, que l cel ens mira, el bosc esdevé fosc i la solitud m'esglaiia... anem-sen cap a baix....

---Cap a la vila morta....

---No t sembla que ressucita?...

---Ets tu que ressucites... ets tu!...

NARCIS SERRADELL

Livorno Novembre 1905

PLUJA MENUDA

Com delicada boirina
va caiguent poc-a-poc pausada i fina
la pluja que ha plorat tota la nit;
i ploren les gatoses
i van plorant les rates de romani florit ..

El Cel, atapait,
omple d'un color gris totes les coses,

Quan lluirá un olímpic raig de sol,
somriuran a pleret les encontrades,
bellugarán mil perles irisades
tot bressolant les branques finíssim ventijol
i les flors se mourán totes mullades!...

Les flors seran, obrint-se, estrelles delicades
que esquinçarán les boires del cor dant-li consol!

MARIA G. BASSA ROCAS.

NOCTURN

En mig dels blancs estels la lluna hi reia,
damunt el sorràl fi l'ona s'ajeia,
un rossinyol vetllava allà en els pins
i escampaven sa flaira els romanins.

Nina gentil de fosca cabellera
i llavi humit com rosa matinera.
semblava la sirena del mar blau
que hagués eixit de son màgic palau,
Uns ulls amorosits se la miraven
dient-li tendrament que molt l'aimaven.

Darrera, la montanya s'ha adormit;
sa claror blanca la lluna hi ha esbandit.

I aquella hermosa nit d'un jorn d'estiu
eternament en sa memoria viu,

CONCEPCIÓ GALLART.

Full esqueixat

(DEL LLIBRE DE MA VIDA)

Avui, per primer cop, després de ma llarga i greu malaltia, he pogut arribar fins a la galeria de casa.... Oh! pels amples finestral, quin bell sol, quina llum, quin escalf més dolç, quin hale de vida jo hi he sentit, quina poesia hi hé retrobat!

Les nenes totes joioses, m'han avençat una breçadora voltada de coixins, i m'he assentat de cara a l'horitzó, enfront de la llum, en plé bany de sol, davant d'aquell quadro esplendorós de colors i encisos.

Quan vareig enllitar-me, a baix, en el jardí, els arbres eren encara tots vestits d'espés fullam verd, i ls rosers dels caminals curulls de flors. Al lluny, la serra, verdejava tota, i les alegres cases del turó somreien entre mig d'espesses clapes d'esmeragda; les tardes eren llargues i dolces: era encara l'estiu.

Avui, el cel es blau, d'un intensíssim blau que s'argenta a ponent fins a la ratlla de la mar llatina—que brilla com un caire d'espill—i s'enfosqueix pujant vers les montanyes.

Munions d'estratus mandrejen plaentament, brodant el blau satí de llurs indefinibles i esllanguides flors blanques.

La montanya sembla com embrunida amb games de verds negrosos, am grosses clapes rovellades, i ls arbres tenen tons d'or i de grana entre mig de les casetes gaies.

Me trobo amb una agradosa sorpresa. A dalt del turó, s'alça la silueta clara i elegant de un bell palau tot nou, guaitant el mon pels quatre caires, orgullós, content, com un sobirà, per damunt de les casetes voltades de jardins. Duu al cim, la bandera nostra; les quatre barres de sang, aixamplades braument en llur camp d'or voleiant pel cel com una au hermosa de plomatge brillant qu'estengués ses ales protectores sobre l'encontrada.

Oh! quin bell casal!.... sembla fet per tancar-hi l'amor i l'alegria i..... qui sab!.....

Abaix en el jardí, d'aquelles plantetes de fullatge migrat i trist que hi deixí al caure malalta, n'han nascut uns camps espléndits de crisantemes de tots colors i maticos, que donen bó de veure am llurs esfullades cabelleres qu'agita l'oreig. Els cirerers i les velles

pereres tenen les escaces fulles totes daurades, i ls rosers dels caminals sols guarden alguna qu'altra poncella fredolica de color de thé acarminat. Solament els bambús romanen verds, i ls nesprers del Japó no han perdut llurs grosses perruques fosques i fermes. Els altres arbrissons, enlairen, desolades i núes, llurs branques brunes, com herauts de l'hivernada.... Quina pena m fan els arbres sense fulles!.... semblen ánimes mortes!

Es la tardor. Es el temps de les postes de or i porpra enmantellades de violetes i roses.... es el temps de les orgies de colors en el cel.

Are hi voleien els coloms com garlandes blanques i ls estels de la mainada en gegantines flors de coloraines.

Ha entrat d'una revolada el meu fill, exuberant de vida, son cos encara infantívol i de curves grácils amotllat pel sever uniforme de col-legial.... Porta amb ell un raig vivificador.... més en el braç la ratlla negra d'un crespó que diu el dol etern de nostra llar per el bell ángel tantost envolat dels meus braços....

El cap del meu fill, s'enlaira, rós, bonic, tot esbutllat, de l'ample coll de neu. Té ls ulls brillants, i rosades les galtes sanitoses, amb un somriure franc i dolç en la alegre boca on brillen les dents com troçets de perles fines. Ses galtes son fresques i suaus com un borriçol de seda....

Oh! fillet meu, bella esperança meva! Me besa tot content:

—¿Eh? mareta, qu' es bó el sol?....

Oh! si qu' es bó el sol, fillet de l'ánima! però tú, el sol, el dús en els ulls, en la sang, en el somriure; el sol es allá aon tú ets, i jo, i tinc d'anar a cercar, el sol, perquè m'escalfi, i per aixó, quan ja es fosc i s clouen portes i finestres, m'acosto més a vosaltres, fillets del cor, per escalfar-me a frec vostre, pera retrobar el sol en vostres ulls, en vostres rialles, en vostres besos, en el dolç enllaçament de vostres braços.... i allavors, me sembla sentir com si la vida retornés a mon cos malalt i laç, i a mon ánima enfredorida, quelcom que m'allunya de la desolació i m crida a l'esperança.

L. ESCARDOT.

Novembre 1905

Empordanesa

A la vila, quan en alguna taberna enceta-ven el ví novell, la nova corria am tanta pressa qu' en menys d' un quart, n' estaven al *tanto* tots els *amateurs* del ví de la terra que li donaven les proporcions d' un verdader succés.

En les botigues (1) dels tapers, la novetat era comentada i fruita am verdader entusiasme i, durant aquell dia, no s' parlava ni de política ni de qüestions socials, ni s' trapacejava com de costum, atrafegat tot-hom en ponderar i enaltir les qualitats del ví del terrer.

Calia que un o unà, a l' entrar, digués: —¿Qué no ho sabeu? han encetat a cal *Monjo* o a can *Saca* i a *cas Romagué* pera tenir tela tallada per tot el sant dia. I la nova corria d' una fàbrica a l' altra, essent per tot arreu rebuda am demostracions d' entusiasme indescriptible com si d' aquell encetament hagués de venir-ne la regeneració de tota una raça.

Aquell dia, havien encetat a can Xarau un ví de Panedes que, segons deien els que havien tingut la sort privilegiada de tastar-lo i eren pèrits en la materia, hi cantaven tots els àngels del cel i de sa rodalia. Alló: ni massa petit ni massa gros, claret, amb una punteta d' aspror deliciosa.... I, es clar, tals antecedents, ajudats de mil ponderacions que atribuïen an aquell ví sense coneixe-l, pel sól fet d' esser procedent dels indrets de Panedes, despertaren un afany extraordinari de tastar-lo.

Per aixó s' hauria vist que, en havent sopat, la carretera de Girona semblava un formiguer am tants homes que s' hi veien caminant xano, xano, amunt, tot rosegant l' últim crostó de pá que s' havien guardat pera postres, preocupats ja en si el ví nou de cal Xarau forá millor ó pitjor que 'l de can *Saca*.... o de cal *Groc*, o de cal *Alegre*, que lo qu' es de cases qu' encetaven durant l' any, n' hi havia més que de nois qu' anessin a escola. ¡Com que 'l negoci donava d' alló més!....

I un cop a püesto, asseguts en el banc de fora si eren matiners o bé a terra, a tall de moro, si feien tart, demanaven el primer got d' *elixir* am fruïment infantívols de golosina. I se l' acostaven als llavis am tanta devoció, concentrant avants en el paladar tots llurs sentits de tal manera, que, a l' alçar el got, semblava talment que alcessin la custodia. I un cop begut el primer got, ja tenien tela ta-

llada: Quesi es massa dolç, que si agreja; que si massa vert, que si massa madur; que si massa petit, que si massa grós... i concentra-ven de nou l' atenció en el paladar pera tornar-se el got á la boca am casi tanta devoció com avants. I vinga discutir i exaltar-se de tal modo, que, a voltes, acabaven tirant-se ls gots, buits, naturalment, pel cap.

Aquell dia, quedava de recó l' extens repertori de cançons tristes. Ningú s' recordava del *pobre desterrado* a qui la barca ja esperava *en la ribera; de las playas de Cuba endaurada; de la pobre neguita* a tret de látigo; *del amante que vá á la tumba de su amado* al bell mig *del samenterio á las doce de la noche; de la luna que reluse, de la manigua i del verjucal*; de la miloca, nom d' una cançó que comensava aixís:

mi loca,

mi loca,

mi loca pecion.... etz., etz.

També quedaven en repós els pobres governs de la benaventurada Espanya ja que, aquell dia, ho absorvia tot el ví nou que acabava de encetar-se.

Les discussions acalorades sobre la calitat del ví, duraven fins el moment de arribar el cotxe que venia de Girona.

La taberna den Xarau se trobava al començ de la devallada de la carretera, molt avants d' entrar a les cases de la vila. Era la primera del poble i s' hi trobava, com germana aborrida, allunyada de les altres que, en garbugi inmens, se veien apilotades escampant-se bon troç enllá, fins arribar a la blavor del mar que rematava l' últim terme com un grandió mirall.

A pocs passos de la taberna, a l' altre costat de carretera, hi havia la barraca dels burots, davant de la que tenien d'aturar-se tots els caruatjes qu' anaven al poble pera poguer-los escorcollar. Si no que, enlloc de parar-se davant de la barraca, no ho feien, casi tots, fins qu' eren a la taberna, perque al mateix temps que ls de consums feien feina furatejant am mandra, els altres, feien el cigaló am forsa dalit recreiant-se la vista am la contemplació dels dos pomells de flors que, per filles, tenia l' hereu Xarau.

Quan la verdor dels camps s' havia afumat entre 'ls tupits vels de tenebres qu' escampava la nit arreu, i en el mirall d' últim terme hi reflectien llumetes del cel am lluissors vergonyoses, la vila començava a recullir-se quietament. Llavors, tot de sopte, una remor bulliciosa de cascabells, pets de tralla i crits animosos, omplien l' espai de una franca alegria, al mateix temps que la resplandor rogenca de un fanal escampava un doll de cla-

(1) Quadres de les fàbriques de taps ont els tapers trevallen.

ror al cap damunt de la carretera tot empaitant a les ombres porugues que fugien esglaiades de tanta remor, deixant-ne veure, entremig de núvols de blanca pols, les potes dels tres caballs xepotejant damunt la carretera blanca i polçosa, allargassada davant de la violenta resplandor.

Era el cotxe de Girona que guanyava la pujada alentat pels crits encoratjadors del noi Rabassa.

Tan bon punt el cotxe era aturat davant de la taberna d'en Xarau, s'hi acostaven els burots començant-ne sa humil tasca, s'alçaven de terra o dels bancs tots els mosquits del vi novell i la porta de la casa se veia engalanada amb dugues noies rialleres i fornides qu' eixien pera donar la bona arribada als passatjers i al noi Rabassa que, bullanguer sempre i amb son salut invariable de:—¡Hola moces!—sen anava de dret al mostrador pera fer-hi l'últim cigaló de la carrera.

Els passatjers neguitosos que anaven estibats dintre del cotxe com arengades en el barril, treien el cap guaitant vers la vila que tenien tan aprop, casi a tocar, tot pensant amb sos parents o amics qu' els esperaven impacients i movien pressa al noi Rabassa qui no sen donava gaire, converçant alegrement amb les noies Xarau, omplint de riallades la taber-

na; sobre tot amb la pubilla, a la que s'acostava pera tirar-li una nova amoreta a cau d'orella o pera pessigar en sos garrots de braços de carn fresca i tupida, fins que aquesta el treia fora a garrotada neta al sentir-se la fiblada del darrer pessic. Llavors el noi Rabassa, llensava destrament a l'aire la petadora tralla cridant l'últim adeu a les dugues germanes que l' despedien de la porta estant, i arrencava el cotxe omplint-ho tot altra volta de remors alegres que sen enduien a vila, no deixant-ne ni una per aquells camps fornits de tenebrors i de tristesa. No més en el recó més endinzat del cor de la pubilla Xarau, la remor alegre dels cascabells hi repercutia llargament, endolzint-li la solitud que a son entorn trobava quan, amb les remors del cotxe, havien devallat cap a vila els parroquians que sen anaven a dormir savorejant encara el darrer got del vi novell, deixant-ne a la taberna sola, allunyada de les altres cases del poble com germana aborrida, no més acompanyant-la en aquella soletat la barraca dels burots que, a l'altre costat de carretera, un xic més amunt, amb la macilenta claror del fanal que tenia penjat a fora, semblava una cuca de llum al mig d'un ímment camp fornit de ombres.

P. COLOMER I FORS.

La ignominia del Progrés

*Rodola el món per la infinita volta
i a salts i a tomballons els segles passen,
etmatzinant l'alé que ns dona vida,
fangueres i bassals que sunc regalen;
i endolen les jornades que Natura
s'esmera tant en fer-les agradables.
els negrosos crespons d'odi i rancunia
que ceguen els sentits i que rebaixen.
Resquicies i rebrots dels temps que foren,
crudels i esbojurrats encare alenen
i escampen sa llevora malestruga,
malgrat l'esdevenir, del que fan mengua.
Retruny encara, per dissort dels homes
i foll escarni de la vera Ciència,
l'estampit del canó en la vall tranquil·la,
el crit guerrer, en la mundial esfera;
i en camps i poblats, com a despulla,
resta un gran munt de carn que va apilant-se
mentres l'incendi destructor flameja
devorant, consumint, sens deixar rastre.
Ploren les mares en les llars desertes;
a dolls ródolen cara avall les llàgrimes
d'esposes i orfanets a quins la guerra
fera sumeix en la més gran desgracia.
I l'insaciàble Monstre engolleix vides
semblant l'esglai i el dol per tot on passa...*

*¿Perque han d'haver-hi, maleïda guerra
sers depravats que t'abonin encara?
Don' treva a tos rencors traidora lluita;
fés que l'amor torni a tení estada
en aqueix món plé de passions i envejes
i no oblidis, mai la màxima sagrada.
Cambia els trofeus, les armes destructores
pel llibre i la instrucció, que tant enlairen:
i els símbols execrats qu' encare alenen
jeuran dessota terra perdurables,
puig la llum del saber tot ho avalora
i al mostrar-se la noble Ciència, ufana,
corrents de germanó estendrà pels pobles
enrunant els castells de la Ignorancia.
Ensemps que lliure, enjogassada i bella
la existencia veurá la humana raça,
saltará esmicolada i feta à troços
del cel olímpic l'arrogant estàtua..
Puig mai els pobles que lo Monstre aferri
de cultura i progrés podran fer gala,
en tant que hi hagi al món eixa ignominia.
aquest INRI infamant, de roja taca.*

*Progrés, Ciència, Saber, jo vos conjuro
a que lliuréu el món d'aqueixa fera,
que vostre crit, potent, viril retrunyi
¡Avant vers l'Instrucció! ¡Morí la Guerra!*

AMARANT GALLART.

A MA VILA

CANÇÓ

Vora voreta d' un riu
 una Vila hi té son niu,
 ¡que n' es de bella!
 no hi ha marge en tot son vol
 que no hi canti l rossinyol
 cançons de festa.

Quan recòrdo que hi só nat
 el meu cor enamorat
 vola envers ella;

i penso ¡ai! també allí
 la primavera hi flori
 de l' amor meva.

Cançons velles de l' Amor,
 anys flairosos de dolçor
 qu' a l' ubaga del recort
 a l' hom alegren...
 obriu-me els braços ¡veniú!,
 l' Esperança ja m' ho diu
 qu' altra volta faré l niu
 per les vores de ton riu
 ¡oh vila meva!

RAMÓN MASIFERN.

PENEDIMENT

En Llorenç de Rocaforta era l darrer plançó de una niçaga de les més antigues de Catalunya. Ric i orfe de pare i mare desde l'edat de quinze anys, amb un tutor que s passava la vida viatjant per l'estranger en busca de refinats plaers que no podia trobar a Espanya, s crià com l arbre en el bosc, sense qu' hi hagués ningú que s cuidés de enmenar-lo pel "amí dreturer qu' havia de fer-lo un home digne del nom que portava. A vint anys era l calavera més gros de Barcelona; no hi havia lloc on se ven plaer qu' ell no hi fos considerat com de la casa; el nom de les més celebres migmondanes anava ajuntat an el d' ell en la relació de les més grosses dishauxes.

Als trenta anys, prematures arrugues solcaven son front i qualche cabell blanc se veia entre mig de sa negra i riçosa cabellera, semblant a cop de vista que eren molts més els anys que comptava. A la edat en que l' home s troba fort i apte pera la lluita que representa la vida, ell se sentia vell i aburert, fastiguejat de tot, no trobant plaer en lloc, i continuava sa vida crapulosa per vici i sols per vici.

Allavors fou cuan conegué a la Mercé, una noia d' uns vint anys, òrfena també, que vivia amb uns seus oncles que la consideraven una càrrega, doncs al morir sos pares a la noia no li deixaren pas bens de fortuna.

Era na Mercé una noia interessant a tot ser ho: rossa, prima, d' estatura mitjana, amb uns ulls blaus somniadors i una cara pàlida i hermosa que desseguida captivava. Orfena de mol petita no havia pogut assaciar-se de tendreses, no la havien estimada mai i vivia anyoradiça de caricies i d' amor.

En Rocaforta s' enamorà d' ella i no li fou gens difícil an ell, acostumat a bregar am dones de tota

mena, fer-se amo i senyor d' aquell cor verge. Tota la sed de tendreses, tot l' afany amorós de na Mercé se concentrà en l' amor den Rocaforta, qui trobant en aquella noia una cosa nova que venia a portar-li una alenada fresca de vida, prometent-li el goig que fastiguejat en lloc trobava, s' anà entregant an aquell amor de tal manera que als tres mesos d' haver-se conegut, un bell dematí de primavera al camaril de la Verge de la Mercé el llaç del matrimoni els refermà l lligam que sos cors ja voluntariament s' havien posat. Els tres mesos del prometafje en Rocaforta els passà sense recordar-se per res de la vida que fins llavors havia portat, no separant-se de la Mercé gairebé més que ls moments indispensables pera menjar i dormir, lo que feu creure a tots els seus amics i coneguts que l' amor d' aquella espiritual donzella l' havia capgirat completament.

En Rocaforta esperava amb una alegria infantil-vola, amb una frisança fins llavors desconeguda el moment en que aquella dòna seria seva. Creia trobar en el matrimoni una deu inestroncable de plaers sempre nous i superiors als que tota sa vida havia fruit am les dónes que sols l' havien estimat per sos diners, i s prometia esser un model de marits i de pares de familia. Oh! sobretot, pare! Ja se hi veia amb un marrec de volquers an els braços, carn de sa carn, i l pensar-hi sols, li produia un frisament d' alegria que li anava de cap a cap de son cos.

Vingué l dia esperat i ella i ell sen anaren a fer son viatge de nuvis que durà dos mesos, corrent per Suïça, Italia, Alemanya i França, tornant ell entussiasmat, content, creient-se l'home més lèlig de la terra, i ella alabant i beneint el dia en que conegué aquell home que li satisfieia a cor que vols son afany mai sati-fet de caricies i amorositats.

Passà un any i en pasaren dos, i el fill tant desitjat per en Rocaforta no venia, no podia venir:

els quinz-anys de vici i crápula havien agotat aquella naturalesa rendint-la incapable de reproduir-se. I les tendreses de na Mercé li semblaven semblar pesades, sense motiu. La dona ja l'havia associat, no la volia per un plaer que no hi trobava, la volia perquè l'fes pare i això no era... i començà a anyorar la vida de solter, a la que poc a poc anà tornant, arribant als tres anys de matrimoni a esser altra vegada el viciat d'avans, el calavera empedreit, el rebuscador de refinaments que sa innocent i amorosa Mercé no podia fer-li fruit.

I començà per sa muller un calvari horrorós, una vida de sofriments grandiosos.

Quan ella notà la perdua del marit li semblà que el món se li esfonzava als peus, més, amb la por de refermar el desviament d'ell, no s'queixà, ni una paraula de reny sortí mai de sos llavis, al contrari, posà tots els cinc sentits en esser lo més amorosa possible, en fer-li la vida agradable procurant retenir-lo a casa, i desesperant-se i patint horrorosament al donar-se compte de que cada dia son marit més s'allunyava d'ella. Amb estoica resignació rebia les noves de les seues disbauxes que feien parlar a tot Barcelona, i que mai mancaven amigues oficioses qu'anessin a reportar-li. A cada nova calaverada d'ell hi responia procurant augmentar ses tendreses i amorositats, més el marit perdüt no tornà al redors d'aquell cor tot amor i bondat per ell, al contrari, cada dia s'enfangà més en el vici, arribant a extrems no imaginables, essent molts els dies que no se'l veia per casa, passant a vegades setmanes enteres viatjant i corrent en companyia de desgraciades, que li xuclaven els diners amb aberracions que an'ell arribat al ultim grau de degradació el satisfieien i li donaven esgarriances de goig.

Quan la Mercé hagué el convenciment clar de la total i irremeiable pèrdua del marit, se reclogué en sa casa sola amb son dolor inmens que li rosegava les entranyes. Ella continuava estimant-lo amb la mateixa força del primer dia de casada; ella l'volia, l'volia infinitament i plorava llàgrimes de sang al veure-s sola i abandonada. Més, mai proferí una queixa, mai un regany, sempre amorosa, sempre bona cara al marit estimat el rars moments que amb ella estava. Al esser sola en sa cambra, era quan son dolor se desbordava plorant, plorant sempre.

Aquella vida de dolor intens anà minant sa naturalesa ja mai massa forta, i acabà amb una malaltia de cor.

Un cap-vespre qu'en Rocaforta amoinat per la migranya, no havia sortit de casa, i aburrert i mal miros s'estava reclós en son despatx, la Mercé, amorosa, se li apropa preguntant-li com se trobava, oferint-li cuidados i prenent acoronar-lo; més, era tant la mala humor d'ell que la rebutjà amb mal modos, produint ferida tant punyenta al cor de la Mercé, que presa d'un atac rodolà mig-morta per la catifa.

Al veure ell el resultat de sa brutalitat sentí una forta compassió per la seu' víctima, i ell mateix en sos braços la portà a sa cambra i no tingué temps pera donar ordres atropellant-ho tot, cridant i trobant el temps que trigà en venir el metje interminable. Quan aquest arribà la Mercé ja s'havia revingut, i aixís que la hagué auscultada, fent-se carrec de la gravetat del mal, arrugà el front amb una ganyota reveladora de la mala impressió que de son exámen n'havia tret. Receptà i amb molta insistència recomenà que sobretot per res del món donguessin el més petit disgust a la malalta, doncs si l'atac se repetia era impossible que n'surtís.

Durant la gravetat de la Mercé son marit portà una vida exemplar; la escena del despatx havia quedada fortament gravada en sa memoria i sentia culpable i causant d'aquella malaltia, li prodigà grans cuidados fent-li llargues hores de companyia, tractant-la amb una amorositat que sembla havien retornat els primers mesos qu'eren casats. Aixó, més que ls medecines, anà refent a la Mercé qui donava gracies a Deu d'haver-li enviada la malaltia doncs ella era causa de que hagués recobrat l'amor de son espós. Més tal no era, car la actitud den Rocaforta era filla de la commoció que li ocasionà la escena del despatx i d'una mica de remordiment que li havia produït, i aixís que la Mercé anà mellorant al veurer el perill passat torna a esser el de sempre, el calavera enfangant en el vici més repugnant. En tanta manera tornà a la vida de sempre que, un dia aixís que fou llevat sense ni tant sols veurer a la malalta, enterant-se no més de son estat per la cambra, agafà el tren i amb una colla de perdís d'ambos sexes anà a una població veïna a fer la gran *juerga* en una torra que un amic hi tenia.

Vingué la nit i la Mercé que ja sospitava el nou apartament del marit, no havent-lo vist en tot el dia preguntà per ell a les criades, una de les quals sense pensar el mal que podia fer, li digué que havia marxat amb una colla d'amics i que fins l'endemà no tornaria. Allò fou per la malalta la revelació de que son marit havia tornat a entregar-se a la vida disbauxada que an'ella tantes llàgrimes li costava, i tant fortament la commogué aquella nova desil·lusió que l'atac al cor tornà, essent inútils tots els remeis.

A l'apuntar l'alba, els primers raigs de sol acaronaren el cos ert de aquella dona que tant havia suferit i que morí cridant amb els mots més tendres i amorosos al seu estimat espós que, en aquelles hores estava en mig de la orgia més desenfrenada.

Quan en Llorenç de Rocaforta a l'entrar a casa després de una nit de disbauxa, vegé morta a la seva dona, quedà calparat. Amb els ulls astorats, groc, i amb un nus a la gola que no li deixava dir paraula cuidant-lo a escanyar, contemplava el cos

ert i esblaimat de la Mercé, creient somni lo que tenia davant dels ulls.

—No, alló no podia esser, la Mercé no ho era pas de morta. Si precisament air en havent jinat, quant ell demaná a la cambrera com seguia la senyoretta, doncs tenia el temps tan just pera agafar el tren que ni n'hi quedava pera treure l nas al quarto de la malalta, li havia dit que molt bé, que quant tornés ja la trovaria llevada i are... té, morta! No, no pot ser, i s fregava ls ulls pera convencer-s de que era ben despert, allargá una ma i la passá pel front de la Mercé, més esfereit la reculá ben depressa: havia sentit la fredor de la mort que se li ficá fins al moll de l os. I l adquirir el plé convenciment de que era un mort real i no somniat lo que tenia al davant, se feu la llum en son cervell, i de sopte hagué consciencia de que era ell qui l havia morta am sa conducta depravada. Llavors compregué lo molt qu aquella dóna lo havia estimat, recordá que sempre l havia tractat amb amorositat, que ni una paraula havia sortit mai de sa boca pera tirar-li en cara sa conducta criminal, i horroritzat d'ell mateix, tremolant convulsivament, inondat d'un arrepentiment grandíós caigué de genolls, acotant el cap en el llit de la morta, mentres que feut un esforç supré m de sa gola sortí mes que un crit un udol, i, ¡perdó! ¡perdó! exclamá, r gunt am llagrimas de despero el cos ert de la Mercé.

JOAN LINARES DELHOM

Tres poemes en prosa

I

EL JORN DELS JORNS

Avans d'aquest jorn dels jorns, la vida de mon amic era comparable a la d'un tranquil poblet quins habitants marxen prudentment, a cada aurora, pera el treball dels camps i dels horts, i n retornen a cada crepuscle pera ballar i cantar en la negra sala de la taberna o en la verda plaça de la iglesia. Tot l' any s' hi veu enlairar-se de les llars de les cabanes, vers el cel plé d'aurenetes o de corbs, la lleugera fumareda qui anuncia als captaires el sopar familiar. I s' hi sent, a l' hora dels llums, el mormuri humil i baix de les pregaries aon la veu de la mainada se barreja am la dels vells.

Després d'aquest jorn dels jorns, la vida del meu amic es comparable a la de un poblet saquejat per els barbres. Les trompetes de guerra hi udolen desde l' alba quina roja resplandor se nbla allargar-se fins a la del cre-

puscle, els pesants caballs amb cuberta d' or aixafen els blats dels camps i les roses dels jardins, les flames de l' incendi s' enlairen vers el sol entre les llances que desafien a Déu i ls estandarts aon son pintats monstres estranys. Les pregaries, les he olvidades. Sols puc cridar d' espant devant la runa de les cases que s' enfonzen, i entre l' estertor dels vells i de les criatures que maten.

II

UN REI PLORA

Jo so l Rei d' una tenebrosa vall. Estic assentat damunt d' un tró de ferre, el cap entre les mans. Mon mantell es un pellingo, mon espasa es rovellada de les plujes, i he llençat mon ceptre dintre el riu d' un poble llunyá.

No posseieixo més palau ont abrigar ma vellesa. El vent de la nit eternal bufa en ma cabellera, i no tinc força més que pera cantar la crida als morts. Llágimes inestroncables colen per entre mos dits.

He oblidat el nom de la Reina que me consolava, i he rebutjat l' infant que m demanava perquè li amagava mos ulls. Al lluny no més oiexo els udols de mes canilles que persegueixen fantasmes.

Incansable espero la Mort sobre mon tró de ferre. Més ella no vindrá pas, car jo so immortal com mon dolor, i nó puc més que plorar per un mai-més, el cap entre les mans, en la tenebrosa vall de la quina jo so l rei.

III

MON DOLOR

Mon Dolor no s revestirá pas am un pesant manto de dol, i no s cubrirá pas el cap de cendres i de pols. Mon Dolor s' habillará am sa més bella roba de les festes i s coronará de roses i de violetes.

Mon Dolor no s fará pas precedir en les places públiques per un seguici de ploraneres i cridaires. Mon Dolor anirá pels carrers envoltat de cantors i de músics tocant aires joiosos.

Mon Dolor no será pas la prostituida qui capta, la ma extesa i ls parpres rojos, la pietat del vianant. Mon Dolor será la reina que somriu al poble i que a vegades tanca els ulls perquè no s vegi que plora.

STUART MERRILL.

ASSOCIACIÓ EMPORITANA DE LA BELLESA

Llista d' adhésions: (1)

Figueres:

Joan Llanc, Joaquim Cusí, J. Puig Pujadas, Emili Burgaleta, Francisco Bosc i Armet, Pere Vives, Francisco Presas, Salvador Dalí i Felip Llanc.

Palafrugell:

Josep Miquel Torras, Joaquim Cristiá i Francisco Ferrer Frigola.

Llansá:

Llorenç Jou i Olió.

Cruilles:

Ezequiel Serrats.

St. Vicens dels Horts:

Anton Busquets i Punset

Lladó:

Francisco Montaner.

Bagur:

Pere Puig i Calvó.

La Bisbal:

Sebastià Padrós.

Tossa:

Llorenç Fabrellas.

Livorno: (Italia)

Narcís Serradell.

(1) Vegi-s el n.º 4 d' aquesta publicació.

St. Feliu de Guixols:

Joan Casas.
Salvador Albert.
Marián Vinyas.
Salvador Vidal.

(Seguirá).

PUBLICACIONS REBUES:

Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana.

Son remarcables sobre tots els nombres 11 que conté vuitanta vuit planes dedicades a l'estudi de la Toponímia catalana, i 12 amb cartes dels Doctors Schadel, Couson i Fulié del Bosc sobre el Congrés de la Llengua Catalana.

A ca la Sabatera

Diàlec humorístic, original de Joan Costa Bonafont, estrenat amb molt bon èxit la nit del primer d' Agost de 1905 en el cinematògraf Clavé de Barcelona.

Crònica o Comentaris del gloriosíssim i invictíssim Rei en Jaume Primer

Els quadern segon tercer, quart i quint de tant importanta publicació que amb un èxit extraordinari ve publicant la casa Ferrer i Vidal de Barcelona formant part de la *Biblioteca Classica Catalana*.

La Fubilla del Mas Carbó

Novela descriptiva, per Miquel Torroella i Plaja. Un tomet de 88 planes, estamat a can Torres de Girona.

Agraïm l' envió i el dia que tinguem espai en parlarém.

Biblioteca FOC NOU

Els volums 2 i 3 d' aquesta interessant biblioteca que veu la llum a Reus, *Manfred*, de Lord Byron i *Esculls* d' Alphons Maseras, respectivament.

Estamat a can JOANOLA i RIBAS

EMPORIUM

PUBLICACIÓ QUINZENAL

Surt els dies 15 i 30 de cada mes

LLISTA DE COL-LABORADORS

G. Alomar—S. Albert—J. Baró—J. Bonet—P. Bertrana—A. Busquets i Punset
Enric Bosc i Viola—Maria G. Bassa i Rocas—Josep Barceló—Raimon Casellas
J. B. Camós—V. Catalá—J. Cusi Fortunet—P. Creuet—F. Carreras i Padrós—P. Colomer
L. Dalmau—L. Escardot—J. Estrany—J. Ferrer i ascort—Josep Figa—E. de Fuentes
J. M.ª Folc i Torres—I. Iglesias—J. Gai de Montellá—J. Linares i Delhom—J. Llongueras
J. Massó i Torrents—J. Maragall—Ll. Millet—F. Marull—Xavier Montsalvatje
Antón Masferrer—Ll. Matas i Carré—Ricard Martin Martí—T. Monegal
M. de Palol—F. Palma—E. Paz i Marcalló—F. Pedrell—Joaquim Pla
Josep Palahi—J. Pin i Soler—Vicens Piera—Francisco Pi i Pi
J. Pous i Pagés—F. Presas i Suarez—F. Pujulá i Vallés
J. Ruirá—J. Rosic—M. Roger i Crosa—Carlos Rahola
Miquel Roger i Crosa—Josep Roig Ruiz—E. Tintorer
F. de P. Vasquez—Joan Vergés i Barris
Artur Vinardell i Roig

Sant Sebastià, 29. - PALAFRUGELL — Preus de subscripció: mig any, 3 pessetes

Vins fins de Champagne

C. GAUTHIER & CIE

CASA FUNDADA EN 1858 — EPERNAY — FRANCE

Agent General a CATALUNYA: Joan Margarit Pallí. — Palamós

ÚNICO LICOR Y ELIXIR

elaborado por los PADRES CARTUJOS
en la fábrica de la Unión Agrícola. — TARRAGONA

Exigir esta marca

De venta en Palafrugell: en casa de D. ANTONIO COMAS, colmado LA ALEGRÍA, y en los principales colmados de Cataluña.

Depositarario en Barcelona: FORTUNY HERMANOS, Hospital, 32

D. Tell

CIRURGIÀ - DENTISTA

St. Llorens, 12, 1.er

St. FELIU DE GUIXOLS

Assegura tots els treballs

propis de la seva professió

Tots els dijous a PALAFRUGELL

FONDA DE LA ESTRELLA

FUMADORS

PER CONSERVAR

LA SALUT

Fumeu el paper SIMÓ

Bierge y Casals

Rech, 10 - BARCELONA

CONSERVAS, QUESOS y MANTECAS

La casa que más exporta al Ampurdán

JOANOLA i RIBAS

IMPRESSORS

29, Sant Sebastiá, 29 -- PALAFRUGELL

Treballs tipogrífics de totes classes

Confitería i Pastissería

DE

DOMINGO SABATER

Elaboració dels renomats BISCUITS FUL-
LLATS, MODERNISTES, HEROES, AD-
METLLATS i tota classe de PASTES.

Gran varietat de capses de totes mides amb
assortit de classes.

LA BISBAL

Plaça de la Constitució, cantonada al carrer de les Donçelles

FRANCESC CANET

Llibrería - Revistes - Diaris

2 = Pujada al Castell = 2 * FIGUERAS